

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

mart 2020. godine

Bilten broj 3/2020

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom	4
Procedura proglašenja vanrednog stanja – zašto je važno?	4
Izbori u doba vanrednog stanja	5
Šta znači najava forenzičke revizije „Krušika“	6
Saopštenja	8
Finansiranje izborne kampanje iz budžeta	8
Konferencije	10
Poseban zakon za državnu stanogradnju i sistem javnih nabavki	10
Mediji	12
Merenje rejtinga ministra u vreme vanrednog stanja	12

Aktivnosti

Transparentnost Srbija prilagodila je, tokom pandemije, rad uslovima. Nastavljamo rad na svim aktivnostima koje ne zahtevaju direktni kontakt, pa smo i neke od treninga i obuka organizovali putem interneta.

Neke od naših aktivnosti i tema kojima se bavimo su u ovom periodu potisnute u drugi plan, ali su neke upravo u vreme pandemije i vanrednog stanja u fokusu - počev od vladavine prva, načina na koji je uvedeno vanredno stanje, položaja parlamenta, poigravanjem sa pristupom informacijama i time šta je državna tajna, a šta nije, pa do nabavki, odnosa prema medijima i novinarima.

TS je odlučila i da privremeno promeni način rada Antikorupcijskog savetovaništa, tačnije telefonskog kontakta sa građanima, u želji da i u ovim uslovima građanima omogući nesmetanu komunikaciju. Za vreme trajanja posebnih mera sve informacije o mogućim slučajevima korupcije građani mogu prijaviti, odnosno potrebna obaveštenja dobiti na broj 064 163 66 05.

Na početku meseca, pre početka izolacije učestvovali smo i na nekoliko sastanaka i skupova. Na konferencija o ulozi medijskih regulatornih tela tokom izborne kampanje, koju su ambasada Norveške i Misija OEBS organizovali 9. marta, govorio je i predstavnik Transparentnosti, Nemanja Nenadić. Konferenciju su otvorili ambasadori OEBS, EU i Norveške, kao i predsednica Vlade Srbije. Pored predstavljanja iskustva norveškog regulatora, na panelu se vodila rasprava o radu srpskog REM u dosadašnjim i predstojećim izborima. Nenadić je ukazao na nedostatke pravnog okvira za nadzor nad radom elektronskih medija i za kontrolu finansiranja najvećeg pojedinačnog troška u dosadašnjim izbornim kampanjama – oglašavanju na TV stanicama.

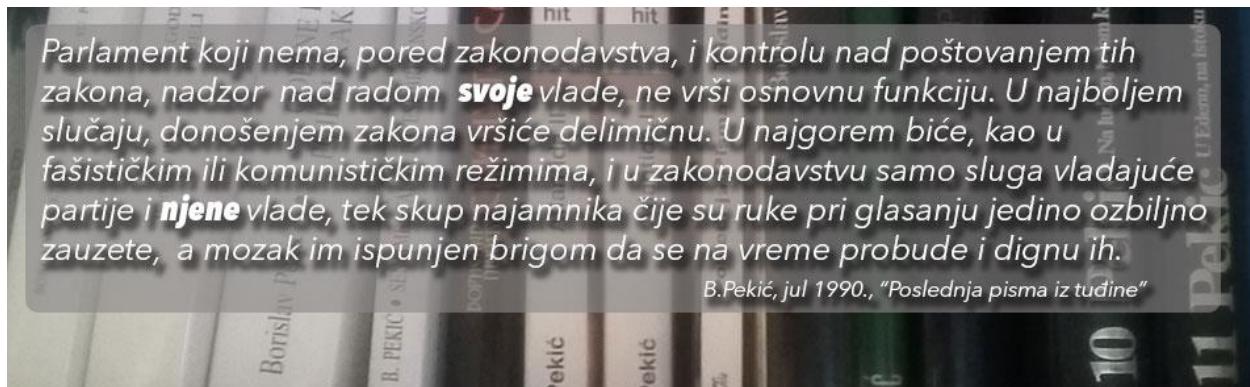
Transparentnost Srbija je učestvovala 5.marta na skupu u organizaciji Beogradskog centra za bezbednosnu politiku (BCBP) i Transparency International – Defence and Security. Ovom prilikom naš predstavnik, Nemanja Nenadić, predstavio je glavne nalaze studije slučaja „Poseban zakon za državnu stanogradnju iz 2018. i njegovo sprovođenje - Koliko je građenje stanova za pripadnike snaga bezbednosti poremetilo sistem javnih nabavki“. Detaljnije u poglaviju "Konferencije".

Poslednji skup iz serijala "Otvorena vrata pravosuđa", koji je održan pre proglašenja vanrednog stanja zbog epidemije, bio je u Osnovnom sudu u Negotinu, 11. marta. Nemanja Nenadić iz Transparentnosti Srbije, kao moderator je u uvodu naglasio da je pružanje garancija da će ugovori biti izvršeni jedna od osnovnih funkcija i osnovnih razloga postojanja uređenih država. Skrenuo je pažnju učesnicima na štampani materijal koji su dobili, a naročito na priručnik u kojem se prava građana u izvršnom postupku razmatraju iz tri moguća aspekta – sa stanovišta poverioca, dužnika i trećeg lica o čijoj imovini se radi. Uvodničari su bili Jasmina Damnjanović, Sudija izvršnog odeljenja Osnovnog suda u Negotinu, Nenad Milić, javni izvršitelj za područje Višeg suda u Negotinu i Privrednog suda u Zaječaru, Goran Mitrović, iz udruženja „Narodni parlament“ i Uroš Poluga, viši pravni savetnik USAID RoL projekta.

Diskusija je trajala više od sat vremena. Sa izuzetkom dve osobe koje su se identifikovale kao stranke u izvršnim postupcima, iznoseći probleme nemogućnosti naplate potraživanja zaostalih zarada i postupka koji se vodi za naplatu komunalnih usluga, za reč su se najviše javljali advokati. Oni su postavljali pitanja prisutnim govornicima i iznosili svoja viđenje o postupku izvršenja, ali i o opštem pravnom sistemu u Republici Srbiji. Između ostalog, u ovim izlaganjima se moglo čuti ocena da je postojala različita praksa u radu sudova u izvršnim predmetima i tendencija da se zaštite izvršni dužnici sa teritorije koju pokriva sud, na uštrb poverilaca iz drugih sredina; da glavni problemi ne nastaju u samom izvršnom postupku, već u parničnom postupku koji mu prethodi, a gde se donose nezakonite odluke ili različite odluke u sličnim situacijama, čak i od strane istih sudova, kao i u okviru istih sudske apelacija, a da, sa druge strane, ne postoji efikasan sistem za uspostavljanje njihove odgovornosti; da je sporna ustavnost čitavog koncepta izvršenja, a da Ustavni sud Srbije godinama nije odlučivao o podnetim inicijativama za ocenu ustavnosti i zakonitosti; da je sistem izvršenja doneo poveriocima značajno veće troškove od onih koji su postojali dok su ti poslovi bili u isključivoj sudske nadležnosti; da je u Negotinu bilo velikih problema sa ranije imenovanim javnim izvršiteljima, koji su bili u monopolskom položaju, gde su zloupotrebili javna ovlašćenja, a da je jedan od njih i uhapšen.

Bili smo prisutni u medijima i u martu. Objavljeno je 96 vesti ili priloga o aktivnostima naše organizacije odnosno vesti u kojima su citirani stavovi predstavnika TS. Na sajt TS postavili smo niz [inicijativa i analiza](#), kao i zahteva državnim organima i njihovih odgovora. Među njima su [dopis predsednici i generalnom sekretaru Narodne skupštine](#) u kome smo ukazali na činjenicu da, ne samo da je parlament bio u potpunosti izuzet iz postupka proglašavanja vanrednog stanja, već ni da internet sajtu skupštine nije objavljena odluka o proglašenju. Kao ni informacija o razlozima zbog kojih se parlament nije sastao. Objavili smo i [zahtev](#) kojim smo od Vlade Srbije tražili dokumente o određivanju i opozivu tajnosti podataka o broju respiratora u Republici Srbiji. Naime, predsednica Vlade Srbije, Ana Brnabić, na konferenciji za štampu koja je održana 12.3.2020, izjavila je da se „broj respiratora u Srbiji tretira kao državna tajna“. Kasnije istog dana predsednik Republike Srbije, Aleksandar Vučić, izneo je javno podatak da Srbija „raspolaze sa 1008 respiratora“ i da će u narednih 25 dana biti nabavljeno još 500. Na osnovu toga se može zaključiti da je tajnost podataka bila određena, ali da je u međuvremenu opozvana.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu:

Pod lupom

Procedura proglašenja vanrednog stanja – zašto je važno?

25. mart 2020.

Nema sumnje da bi većina narodnih poslanika izglasala odluku o proglašenju vanrednog stanja, da se Skupština okupila, tako da na prvi pogled nema nikakve razlike u sadašnjoj situaciji, kada su akt o proglašenju doneli zajednički predsednik države i predsednice Vlade i Narodne skupštine. Međutim, ustavna mogućnost da neko drugi proglaši vanredno stanje umesto Skupštine je ograničena na situacije kada Skupština ne može da se sastane. Ukoliko je takva mogućnost postojala a nije iskorišćena, postojala bi opasnost da neko ko smatra da je oštećen uredbama, naredbama i drugim aktima Vlade i ministara koji su doneti tokom vanrednog stanja, potražuje naknadu štete pozivajući se na to da je prekršena procedura. Zbog toga je neophodno da se već sada utvrdi da li postoje proceduralni propusti i da se oni makar naknadno otklone u meri u kojoj je to moguće.

Ni pre ni nakon proglašenja vanrednog stanja nije bilo naznaka da je predsednica Narodne skupštine pokušala da okupi narodne poslanike radi donošenja odluke o proglašenju vanrednog stanja, u skladu sa članom 200. Ustava Srbije. Isto tako, nije bilo vesti ni o tome da makar pokušano da se Skupština okupi u roku od 48 sati nakon što je ovaj akt donet. Nezvanično se tumačilo da Skupština „ne može“ da zaseda zato što je i pre proglašenja vanrednog stanja na snazi bila zabrana okupljanja više od 50 ljudi u zatvorenom prostoru.

Međutim, niti je ta odluka ministra mogla da obaveže zakonodavce, niti bi ih mogla sprečiti da se okupe na otvorenom. Na internet stranici Narodne skupštine ne samo da nije bi objavljen poziv za okupljanje poslanika, već do današnjeg dana nije objaljvena ni informacija o tome da je proglašeno vanredno stanje! Transparentnost Srbija je upozorila na ovaj propust predsednicu i sekretaru Narodne skupštine dopisom od 20.3.2020.

U odgovoru Maje Gojković koji je upućen sedmoro narodnih poslanika od 23. marta 2020. po prvi put se pominje da je od predsednika države i predsednice Vlade dobila 15.3. „predlog da Narodna skupština proglaši vanredno stanje“, a da je ona predložila da odluku donesu zajednički troje funkcionera, „imajući u vidu postojeću epidemiološku situaciju i preporuku da se ne sazivaju i održavaju skupovi koji uključuju više od pedeset ljudi“. Bez obzira na to da li je procena predsednice Narodne skupštine bila ispravna ili ne, iz ovog dopisa je očigledno da okupljanje Narodne skupštine nije ni pokušano.

Izbori u doba vanrednog stanja

19. mart 2020.

Taman smo posle osam godina dobili jedne parlamentarne izbore koji su raspisani kao redovni, ali je prošla samo jedna nedelja kampanje do [uvodenja vanrednog stanja](#), u celoj zemlji. Tokom jednog dana (15/16 mart) imali smo **redovne izbore u vanrednom stanju**, dok [Uredbom Vlade](#), i potonjom [odlukom Republičke izborne komisije](#) nije odlučeno da se „prekidaju sve izborne radnje u sprovođenju izbora za narodne poslanike, poslanike Skupštine Autonomne pokrajine Vojvodine i odbornike skupština opština i gradova, koji su raspisani za 26. april 2020. godine.“

Već je objavljeno više [komentara](#) gde se uverljivim argumentima objašnjava da nije bilo neophodno uvoditi vanredno stanje zbog aktuelne epidemije, odnosno da je bilo moguće primeniti potrebne mere zaštite stanovništva na osnovu drugih propisa (Zakon o sprečavanju rizika od katastrofa i upravljanju vanrednim situacijama). Takođe, sporno je da li je vanredno stanje uopšte proglašeno na pravno valjan način, jer je to trebalo da učini Narodna skupština u skladu sa svojim ustavnim ovlašćenjima, koju u tom trenutku nije mogla da ograniči zabrana Vlade za okupljanja više od sto osoba u zatvorenom prostoru.

Kako god, očigledno je da su zakonodavci svojim neokupljanjem, bilo pre, bilo posle proglašenja vanrednog stanja, dali prečutnu saglasnost predsedniku, predsednici Vlade i predsednici Narodne skupštine da to učine umesto njih.

Postoje [mišljenja](#) da je upravo odlaganje izbora bilo razlog za proglašenje vanrednog stanja, a ne nekih drugih mera.

Blogovi

Ustav je postavio krute rokove za to kada se izbori moraju raspisati i održati, i oni se ne mogu pomerati zbog epidemija, pa čak ni na osnovu opšte saglasnosti svih učesnika izbornog procesa. Sa druge strane, dok traje vanredno stanje izbori se mogu odložiti. Da nisu odloženi, izbori su mogli biti održani, što pokazuje i [primer iz Francuske](#) od pre nekoliko dana. Naravno, sprovođenje izbora ili prethodne izborne kampanje u takvim uslovima bilo bi skopčano sa ogromnim teškoćama.

To bi predstavljalo i ozbiljan rizik za širenje zaraze, jer se glasanje vrši u zatvorenim i neretko skućenim prostorima. Hipotetički, u tim prostorijama bi se moglo nalaziti više od 50 ljudi, čak i kada se izuzmu birači, jer birački odbori nemaju ograničen broj članova u proširenom sastavu, već tu svaki od učesnika republičkih, pokrajinskih i lokalnih izbora ima pravo da predloži po jednog člana i zamenika člana.

Odluka RIK nije rešila sve dileme.

Tek će biti potrebno da se protumači koliki period nakon ukidanja vanrednog stanja mora da se ostavi učesnicima kako bi se registrovali za učešće i vodili kampanju, jer zakon o tome ništa ne govori. Još veće dileme se odnose na stvari o kojima RIK nije ni bio ovlašćen da odlučuje. Naime, finansiranje izborne kampanje je Zakonom definisano tako da se odnosi na troškove koji nastanu od dana raspisivanja, do proglašenja izbornih rezultata, što znači da se odnosi i na tekući period. Još uvek nema tumačenja ni od Agencije za borbu protiv korupcije, ni od Regulatornog tela za elektronske medije, da li je strankama zabranjeno da se oglašavaju na TV ili putem inteneta u vezi sa izborima. S tim u vezi, bitno je razrešiti pitanje imaju li ova dva organa obavezu da postupaju u kratkim rokovima po pritužbama koje se odnose na eventualne zloupotrebe javnih resursa radi promocije političkih subjekata ili u vezi sa nezakonitim finansiranjem. Takođe, one stranke koje su imale troškove ovare potpisa za učešće na izborima ili neke druge, računajući s pravom da će uskoro dobiti novac iz budžeta, moraće da čekaju na ta sredstva nekoliko meseci duže, što će ih staviti u nepovoljni položaj u odnosu na one koji će tek naknadno ući u izbornu trku.

Imajući sve to u vidu, očigledno je da bi pored očuvanja zdravlja stanovništva, trebalo obratiti više pažnje i na druga pitanja – očuvanje zdravlja pravnog sistema, a kad sve ovo prođe, na osnovu iskustava, doneti i nova zakonska rešenja koja će sadržati jasna rešenja za sve sada prepoznate probleme.

Nemanja Nenadić za portal [Otvorena vrata pravosuđa](#)

Šta znači najava forenzičke revizije „Krušika“

11. mart 2020.

Gostujući u državnom preduzeću „Krušik“, predsednik Srbije je [najavio](#) „forenzičku reviziju“. Istovremeno, još uvek nema reakcije ni jednog državnog organa na podatke o nepravilnostima u poslovanju koje je [utvrdila Državna revizorska institucija](#). DRI je, naime, revidirala finansijske izveštaje preduzeća koja posluju u namenskoj industriji Srbije za 2018, uključujući tu „Krušik“. Takođe, nema nikakvih novosti o tome da li javno tužilaštvo, koje ima u svom sastavu finansijske forenzičare, ispituje navode o štetnim ugovorima „Krušika“ o kojima je govorio uzbunjivač Aleksandar Obradović.

Na skupu u Valjevu, novinar je upitao Vučića da li je analiziran period od 2016. godine, kada je, takođe u Krušiku, rekao da je glavni partner fabrike "Jugointport SDPR", koji izvozi 70 odsto onoga što Krušik proizvede, a da je taj procenat dve godine kasnije, prema podacima, manji od 30 odsto, te da li je "greška u SDPR-u, povlašćenim privatnim trgovcima koji su poslovali sa Krušikom ili nešto treće". Vučić je odgovorio: „Uradićemo forenzičku reviziju, to će uraditi neka kuća iz 'velike četvorke', jer je to za nas važno. Ne mislim da ste pogodili srce problema, ali ćemo to svakako da analiziramo".

Ukoliko zaista postoji namera da se sprovodi „forenzička revizija“ poslovanja preduzeća u vojnoj industriji, bilo bi daleko bolje da je odluka nabavci takvih usluga bila doneta pre, a najkasnije nakon početka afere. Umesto toga, zvaničnici su nedeljama negirali postojanje problema, ili optuživali uzbunjivača za špijunažu.

Takođe treba imati u vidu da finansijskom forenzikom mogu da se bave i javna tužilaštva. Reformama koje su u primeni od 1. marta 2018. godine, predviđeno je zapošljavanje posebnog profila stručnjaka – finansijskih forenzičara za ispitivanje krivičnih dela korupcije i privrednog kriminala, kako organi gonjenja ne bi zavisili od spoljnih saradnika.

Preduzeća u državnom vlasništvu i inače imaju obavezu da izvrše reviziju, za šta se angažuju privatne revizorske kuće i da objave njihove nalaze i preporuke. Pošto se njihovi nalazi ne podudaraju sa onima do kojih je došla DRI, građanima bi trebalo predočiti i informacije o tome da li su tim revizorima bili dostupni svi potrebni podaci za donošenje zaključka o svim bitnim činjenicama, odnosno u kojoj meri je njihov zadatak bio različit.

U svakom slučaju, već sada je jasno da državni organi trebada osmisle bolji način kontrole poslovanja javnih preduzeća uopšte, kao i preduzeća koja posluju u namenskoj industriji, i da taj sistem kontrole treba da garantuje sigurnost ubunjivačima i efikasno istraživanje njihovih navoda.

Foto: Đorđe Đoković/Kolubarske.rs

Saopštenja

Finansiranje izborne kampanje iz budžeta

9. marta 2020.

Sve izborne liste na parlamentarnim izborima, koje podnesu jemstvo i dobiju više od 1% glasova (manjinske liste 0,2) dobiće između 60 i 70 hiljada evra iz budžeta Srbije za pokrivanje troškova izborne kampanje. Tačan iznos zavisiće od broja proglašenih listi, a ukoliko ih bude 20, kao na prethodnim izborima, pet dana pred izbore će im biti uplaćeno po 7,924,000.00 dinara

Raspodela sredstava iz budžeta za izbornu kampanju 2020						
Sredstva iz budžeta Republike za izbornu kampanju RSD	Sredstva iz budžeta Republike za izbornu kampanju EUR	Projekcija broja lista	Ukupan iznos koji se deli pre izbora	Ukupno za raspodelu pre izbora EUR	Ukupan iznos za dodelu pre izborne kampanje po listi	Projekcija po listi EUR
792,470,000.00	6,744,425.53	20	158,494,000.00	1,348,885.11	7,924,000.00	67,438.30
792,470,000.00	6,744,425.53	16	158,494,000.00	1,348,885.11	9,905,875.00	84,305.32
Ukupna izdvajanja su 0.7 posto poreskih prihoda budžeta	Proračun po kursu 117.5 dinara za evro	2016. je učestvovalo 20 podnositaca izbornih lista, do sada je učešće najavilo 16	Liste koje zatraže budžetska sredstva i polože izborne jemstvo sredstva dele "avans" na jednake delove	Proračun po kursu 117.5 dinara za evro	Iznos koji bi dobila jedna proglašena izborna lista u slučaju da ih bude 20, odnosno 16	Proračun po kursu 117.5 dinara za evro

Transparentnost - Srbija mart 2020

Transparentnost Srbija Transparency Serbia							
Sredstva iz budžeta za izbornu kampanju na osnovu uspeha RSD	Sredstva iz budžeta za izbornu kampanju na osnovu uspeha EUR	Budžetska dotacija po osvojenom poslaničkom mestu RSD	Budžetska dotacija po osvojenom poslaničkom mestu EUR	Iznos koji dobija lista koja pređe cenzus od 3%	Iznos koji dobija lista koja pređe cenzus od 3% EUR	Iznos koji dobija lista koja osvoji 126 mandata RSD	Iznos koji dobija lista koja osvoji 126 mandata
633,976,000.00	5,395,540.43	2,535,904.00	21,582.16	20,287,232.00	172,657.29	319,523,904.00	2,719,352.37
Liste koje osvoje mandate stiču pravo na učešće u raspodeli 80% raspoloživih sredstava	Proračun po kursu 117.5 dinara za evro	Sredstva se raspodeljuju jednak po osvojenom mandatu	Proračun po kursu 117.5 dinara za evro	Lista koja dobije preko 3% imaće najmanje 8 mandata	Proračun po kursu 117.5 dinara za evro	Sredstava na koju stiče pravo lista koja dobije apsolutnu većinu mandata	Proračun po kursu 117.5 dinara za evro

Pored toga, oni koji pređu census dobiće oko 21.500 evra po poslaničkom mandatu, tako da će stranke i koalicije koje ostvare novi troprocenntni census, dobiti za pokriće troškova još 170 hiljada evra (20.287.232 dinara). U slučaju da jedna lista osvoji polovinu poslaničkih mesta, po tom osnovu će steći pravo na čak 2,7 miliona evra budžetskih sredstava. Daleko manja sredstva se izdvajaju iz lokalnih budžeta, pa se tako, čak i u gradu srednje veličine, može očekivati da bi svaka lista mogla da računa na budžetsku podršku od svega 20 hiljada dinara. Oni koji pređu census mogli bi da računaju na još oko 30 hiljada dinara po odborničkom mestu.

Transparentnost Srbija se već petnaest godina zalaže za uspostavljanje sistema finansiranja kampanje iz budžeta koje bi bilo logičnije i svrsishodnije. Iako su Vlada i Skupština Srbije još 2013. planirale da se Zakon o finansiranju političkih aktivnosti unapredi, pravila o raspodeli budžetskih sredstava nisu menjana ni posle preporuka ODIHR iz 2016. i 2017. Transparentnost Srbija, kao i neki od učesnika dijaloga o izbornim uslovima u letu 2019, davali su predloge u vezi sa uređenjem finansiranja iz budžeta, ali rasprava o ovim odredbama zakona nije bila otvorena.

Transparentnost Srbija i ove godine sprovodi monitoring finansiranja izborne kampanje, funkcionerske kampanje i njenog medijskog predstavljanja. Između ostalog, na uzorku od 10 gradova i opština smo utvrdili da je samo jedna lokalna samouprava pravilno odredila novac koji će raspodeliti učesnicima izborne kampanje u svojim budžetima, pri čemu u dva grada ova sredstva uopšte nisu planirana. Gradovima smo uputili dopise kako da reše ovaj problem, ali je očigledno potrebno da to učini i Ministarstvo finansija.

Konferencije

Poseban zakon za državnu stanogradnju i sistem javnih nabavki

5. marta 2020.

Transparentnost Srbija je učestvovala 5.marta na skupu u organizaciji Beogradskog centra za bezbednosnu politiku (BCBP) i Transparency International – Defence and Security. Ovom prilikom naš predstavnik, Nemanja Nenadić, predstavio je glavne nalaze studije slučaja „Poseban zakon za državnu stanogradnju iz 2018. i njegovo sprovođenje - Koliko je građenje stanova za pripadnike snaga bezbednosti poremetilo sistem javnih nabavki“. Pored toga, na skupu su predstavljeni nalazi [studije](#) o položaju zaposlenih u sistemu odbrane, odlivu kadrova i merama koje su Vlada Srbije i Ministarstvo odbrane do sada preduzeli radi zadržavanja zaposlenih, posebno u oblasti stambenog zbrinjavanja.

Nenadić je ukazao na to da građani Srbije nisu nikada dobili potpune informacije o tome zbog čega je projekat uopšte pokrenut i zbog čega je Vlada smatrala da se upravo na ovaj način mogu najbolje zadovoljiti potrebe korisnika, a ne kroz alternativna rešenja. Naime, već su postojali drugi načini mogućeg rešavanja stambenih pitanja pripadnika snaga bezbednosti, poput omogućavanja da se koriste stambeni krediti pod povoljnim uslovima. Aktuelno rešenje može stvoriti brojne nove probleme i otvoriti nova pitanja, kao što su sledeća: Da li će i drugi zaposleni u javnom sektoru (vaspitačice, lekari, nastavnici itd.) moći da ostvare na sličan način privilegije pri kupovini stanova, a ne samo zaposleni u snagama bezbednosti? Da li se na ovaj način stvaraju nove nepravde u okviru samog sektora bezbednosti, zato što oni koji su već rešili stambeno pitanje na neki drugi način nisu imali mogućnost da koriste ovu mogućnost?

Zakon o javnim nabavkama Srbije, koji je još uvek na snazi, donet je krajem 2012, sa ciljem suzbijanja korupcije koja je, prema ocenama domaćih i međunarodnih aktera izražena u ovoj oblasti. Međutim, sistem javnih nabavki tokom poslednjih nekoliko godina učestalo narušava donošenjem „posebnih zakona“ koji važe za samo jedan projekat. To je imalo za posledicu značajno smanjenje konkurenčije u javnim nabavkama, koja je i inače na veoma niskom nivou. Nakon odluke Vlade o ulasku u projekt građenja stanova za pripadnike snaga bezbednosti iz 2017, usvojen je i „poseban zakon“ koji uređuje sprovođenje tog projekta unekoliko različito u odnosu na postojeće propise. Ova odluka Vlade nije bila valjano obrazložena, ni iz ugla razmatranja raznih finansijskih mogućnosti za rešavanje istog problema, ni sa stanovišta pravnog postupanja.

Zakon o posebnim uslovima za realizaciju projekta izgradnje stanova za pripadnike snaga bezbednosti, donet maja 2018, menjan je već dva puta. Ministarstvo finansija je tek 31.1.2020 donelo podzakonski akt koji uređuje raskid kupoprodajnog ugovora i povraćaj novca u slučaju kršenja obaveza, iako je rok za to istekao još 1. jula 2018. Mada je donošenje posebnih pravila za ovaj projekat pravdano potrebom njegove brže realizacije, kašnjenja su bila značajna i tokom realizacije projekata, makar u odnosu na najave. Razlozi za to su delom objektivni problemi (npr. potreba da se izvrši razminiranje terena) na pojedinim lokacijama.

Iako izgradnja još uvek traje, već sada je izgledno da će izgradnja stanova koštati skuplje nego što će, prema najavama, biti prikupljeno njihovom prodajom, čak i kada se ne uzmu u obzir posredni troškovi (odricanje od naplate troškova i doprinosa javnih preduzeća i lokalnih samouprava, administriranje od strane državnih organa i posebnih preduzeća). Iz planova Vlade nije dovoljno vidljivo da li su ovi gubici bili unapred planirani. Poređenjem inicijalnih najava i ugovorenih cena može se proceniti da će Projekat biti oko 20% skuplji nego što se na početku računalo.

Javne nabavke su na osnovu posebnog zakona sprovedili Ministarstvo građevinarstva, Građevinska direkcija Srbije i neka od „SPV“ preduzeća. Dosadašnja primena posebnog zakona nije opravdala njegovo donošenje. Naime, naručiocu su postupali gotovo u potpunosti u skladu sa pravilima koja bi za njih važila i da se primenjivao „običan“ Zakon o javnim nabavkama. Jedini krupan izuzetak u tom pogledu jeste obaveza koju je nametnuo zakonodavac – da 80% materijala koji će biti ugrađivan bude domaćeg porekla. Takva odredba bi se inače smatrала diskriminatornom, i ona je u suprotnosti ne samo sa Zakonom o javnim nabavkama, već i sa aktom više pravne snage – Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju koji je stupio na snagu 1. septembra 2013.

To što poseban zakon nije bio još više u praksi iskorišćen da se zaobiđe uobičajena procedura javnih nabavki ne znači da su sprovedeni postupci bili bez spornih tačaka. U analizi pojedinih slučajeva nabavki, uočili smo kao problematične pojave: 1) neobjavljanje planova nabavki i procenjene vrednosti nabavki; 2) nelogične razlike u dodatnim uslovima za pojedine nabavke sa sličnim predmetom; 3) zahteve u pogledu kapaciteta koji bi se mogli smatrati diskriminatornim; 4) nedovoljne pripreme u pogledu ispitivanja tržišta, što se odrazilo na procenu vrednosti nabavke, naročito u prva dva grada (Niš i Vranje) i u prvom pokušaju izgradnje u Kraljevu. Nivo konkurenциje je bio izrazito mali kada je reč o uslugama stručnog nadzora, dok je konkurenacija postojala kod poveravanja poslova građenja objekata, izuzev u Nišu i Vranju, gde je posao dodeljen grupi jedinih ponuđača koji su, čini se, imali za to i političku podršku.

Poseban zakon je doneo složen sistem sprovodenja projekta u kojem bitnu ulogu imaju ministarstva i drugi organi iz sektora bezbednosti, Vlada u celini, Ministarstvo građevinarstva, Građevinska direkcija Srbije, sedam lokalnih samouprava i deset novoformiranih preduzeća, za svako gradilište po jedno („SPV preduzeća“). Transparentnost odlučivanja je bila obezbeđena na Portalu javnih nabavki u meri u kojoj bi to obezbedio i Zakon o javnim nabavkama, ali ne i na zajedničkom veb-sajtu SPV preduzeća, čime su prekršene zakonske obaveze ovih naručilaca. I inače, nivo transparentnosti tih preduzeća je daleko ispod, i inače niskog, nivoa transparentnosti preduzeća u državnom vlasništvu.

Mediji

Merenje rejtinga ministra u vreme vanrednog stanja

Danas, 30. mart 2020.

Dok Vlada, kako sama tvrdi, pokušava do obezbedi sve uslove i opremu za medicinske radnike, Ministarstvo odbrane je usred vanrednog stanja raspisalo javnu nabavku za uslugu ispitivanja "rejtinga ministra". U pozivu za podnošenje ponuda piše da su Ministarstvu odbrane potrebne takve usluge za period od 5. aprila ove do 31. marta sledeće godine. Nije, međutim, navedeno koliko je novca namenjeno za javnu nabavku ispitivanja rejtinga, kao i medija monitoringa, za šta je takođe raspisana javna nabavka.

Spisak javnih nabavki Ministarstva odbrane u vreme vanrednog stanja izgleda kao igra izbac uljeza. Tu je adaptacija objekta i instalacija gasova za vojnu bolnicu Niš, tu je i usluga popravke FAP-a 1935, i onda nešto sasvim drugačije - usluga ispitivanja rejtinga ministra.

"Ove usluge pribavljaju se na godišnjem nivou, obnavljaju se redovno i transparentno i nisu ni u kakvoj vezi personalno, sa ličnošću koja obavlja dužnost ministra odbrane. Eksponiranost ministra odbrane jedan je od pokazatelja kojima Uprava za odnose sa javnošću meri medijsku prisutnost aktivnosti Ministarstva odbrane i Vojske Srbije u javnosti. Ministar odbrane Aleksandar Vučić niti je tražio navedenu nabavku, niti ona ima bilo kakve veze sa ličnim rejtingom osobe koja obavlja javnu funkciju", navodi se u saopštenju Ministarstva odbrane. U Ministarstvu naglašavaju da je ta javna nabavka planirana u januaru, daleko pre uvođenja vanrednog stanja i da je reč o redovnoj proceduri koja se sprovodi godinama.

Bojan Klačar iz Cesida, jedne od najpoznatijih agencija za istraživanje javnog mnjenja, potvrđuje da sva ministarstva imaju slične tendere ali, kako kaže, bez naglašavanja lične uloge ministra. "Jedan je momenat, prosto nalazimo se u jednoj vrlo osetljivoj situaciji, pa je ova javna nabavka otišla u prvi plan. Izdvajanje ministra, praćenje njegovog rejtinga, što čak nije ni dobra stručna formulacija, u ovom slučaju se čini izlišnim. Jer ako je na neki način njihova želja bila i da saznaju kakva je percepcija ministra Vučića i njegovih političkih nastupa, onda se taj deo mogao pokriti preko stranačkog istraživanja", objašnjava Klačar.

Transparentnost Srbija ukazuje da je problem to što po Zakonu koji važi ministarstva ni nisu u obavezi da javno objave procenjenu cenu javne nabavke. Nemanja Nenadić veruje i da je nehotice, Ministarstvo odbrane objavivši tu javnu nabavku razotkrilo i druga ministarstva koja koriste zakonsku mogućnost da

VESTI 29.03.2020. | 19:39 |

Vanredno stanje ne remeti planove: Merenje rejtinga ministra i "alarm kliping"

AUTOR: Petar Gajic

Podeli: 0

Dok Vlada, kako sama tvrdi, pokušava do obezbedi sve uslove i opremu za medicinske radnike, Ministarstvo odbrane je usred vanrednog stanja raspisalo javnu nabavku za uslugu ispitivanja "rejtinga ministra".

nabavke ispod 500 hiljada dinara ne objavljuju javno. "Naravno da je rejting ministara najvažniji samim ministrima. Ono što je do sada, međutim, bilo nepoznato, jeste da ta istraživanja plaćaju iz budžeta. Bilo bi dobro da se sada pojave informacije i za druga ministarstva", kaže Nemanja Nenadić iz organizacije Transparentnost Srbija.

IMPRESUM

Izdavač:

Transparentnost Srbija

ul. Palmotičeva 31

Beograd

Tel + 381 (0) 11 323 78 05

Faks +381 (0) 11 323 78 05

ts@transparentnost.org.rs

www.transparentnost.org.rs